

آثار امام سجاد علیه السلام

<?xml encoding="UTF-8">

آثاری که از امام سجاد (ع) باقی مانده است نشان از جایگاه والای علمی آن حضرت دارد. این آثار عبارتند از:

1. روایات: از امام سجاد (ع) حدود سیصد حدیث در کتب اربعه شیعه آمده است.

2. رساله حقوق: متن این رساله از قول ابوحمزه ثمالی در منابع شیعه همچون تحف العقول عن آل الرسول اثر حسن بن علی بن شعبه حرّانی متوفی 381 ق. و خصال شیخ صدوق متوفی 381 و بحار الانوار علامه محمدباقر مجلسی متوفی 1110 ق. آمده است. مباحث این رساله پنجاه حق درباره وظایف و تکالیف و حقوق خصوصی و اجتماعی انسان در عرصه های گوناگون حیات برای اصلاح بحران ها و آسیب های اجتماعی می باشد. در این رساله حق خداوند، اعضا و جوارح، عبادات، معلم و مردم، والدین، همسر و فرزندان، همسایه و دوست، بزرگسالان و خردسالان، هم کیشان و اهل ذمه آمده است.

3. دعای سحر مشهور به ابوحمزه ثمالی: این دعا را امام زین العابدین (ع) در سحرهای ماه رمضان می خواند. در این دعای طولانی آن حضرت در پیشگاه خداوند به راز و نیاز و استغاثه و مناجات با پروردگار خود پرداخته اند. متن این دعا نشان از مقامات معنوی و عرفانی والای امام سجاد (ع) دارد.

4. زیارت امین الله: این زیارت نامه با بیان فصیح و بلیغ امام سجاد (ع) درباره مقام و منزلت امیر مؤمنان علی (ع) و مناجات و راز و نیاز با خداوند بیان شده است.

5. صحیفه سجادیه: صحیفه سجادیه شامل هفتاد و پنج دعا بوده، ولی به مرور زمان بیست و یک دعای آن مفقود شده است و هم اکنون پنجاه و چهار دعا می باشد. این مجموعه، دعاهایی است که امام سجاد (ع) برای فرزندان زید و محمدباقر (ع) املاء کرده است و اسناد آن از دو طریق: الف) یحیی بن زبیر بن علی (ع) و ب) جعفر بن محمد بن علی (ع) روایت شده است.

این نیایش نامه بزرگ، سومین کتاب مقدس شیعیان می باشد و امام باقر (ع) این دعا را به نام «الکامل» و امام

صادق (ع) به نام «الدعاء» خوانده اند. بعدها به عنوان، «الدعاء الكامل»، «دعاء الصحيفة» و «الصحيفة الكاملة» خوانده شده و در بین دانشمندان اسلامی به «زبور آل محمد (ص)» و «انجیل اهل بیت (ع)» مشهور شده است، زیرا دارای بلاغت و فصاحت و مضامین عالی اخلاقی، تربیتی و اعتقادی است.

امام سجاد (ع) بهترین برنامه تربیتی را برای مبارزه با فساد سیاسی، اجتماعی و اخلاقی که بر اثر حاکمیت آل امیه دامنگیر جامعه اسلامی شده بود، در قالب این دعاها مدوّن کرده اند. دعاهاى صحیفه درباره مسائل اخلاقی، اعتقادی و سیاسی در قلمرو فرد، خانواده و اجتماع می باشد و موضوعاتی همچون حمد و سپاس خداوند، درود بر رسول گرامی اسلام (ص) و فرشتگان، مکارم اخلاقی، طلب روزی، مرزداران اسلام، ماه رمضان، روز عرفه، عید قربان و روز جمعه و دفع همّ و غم را در بر می گیرد.

امام سجاد (ع) در میان دعاهاى گوناگون، به تعطیلی فرمان خداوند و متروک شدن کتاب خدا و سنت های سنیّه رسول الله (ص) اشاره دارند و از خداوند می خواهد که بر دشمنان امت اسلامی لعنت و بر روان محمد و خاندانش درود فرستد. هنر والای امام سجاد (ع) در بیداری وجدان جامعه و برانگیختن احساس گناه و ندامت در مردم است تا بیشتر به حقوق الهی خاندان رسالت آشنا گردند.

آن حضرت در قالب دعای عرفه، اندیشه سیاسی را درباره اداره جامعه چنین بیان فرموده است: «پروردگارا بر پاکان اهل بیت رحمت فرست که آنان را برای امر خودت برگزیدی و کلیدداران خزائن علم تو و نگهبانان دین و خلفای تو در روی زمین و حجت های فروزان تو بر بندگان تو باشند، تو آنان را از پلیدی ها برکنار داشته ای و مقرر فرموده ای که میان تو و بندگان تو وسیله ای باشند و به سوی بهشت تو راه بنمایند».

آن حضرت در دعای عید قربان و نماز جمعه، اقامه و خواندن خطبه این دو نماز را حق خلفای برگزیده و امنای والا مرتبه الهی دانسته که از سوی ستمگران به زور غضب شده و خلفای الهی را مغلوب و مقهور گردانیده اند. امام سجاد (ع) در سن 57 سالگی در سال 95 هجری به دستور ولید بن عبدالملک مسموم شد و از دنیا رفت و در قبرستان بقیع کنار مقبره عموی خود امام حسن (ع) مدفون گردید. از آن حضرت یازده پسر و چهار دختر باقی ماند و مشهورترین پسرانش محمد بن علی (ع) و زید بن علی (ع) بودند